

טו באדר תשפ"ג, 8.3.2023

גיליון מס' 836

פרשת כי תשא

מסירות נפש של מנהיג

מאת הרבנית אריאלה ביגמן, מעלה גלבוע

לקבלת דף פרשת שבוע בווצאפ (קבוצה שקטה) – לחצ/י [כאן](#)

בפרשת כי תשא אותה נקרא השבת, מופיע השיח בין ריבונו של עולם למשה רבנו. אותו שיח שעליו אומרים חז"ל בברכות ל"ב שמשה לא אז ולא מוותר לקב"ה. אותו שיח שממנו למדנו על ערכה של תפילה וקטעים ממנו (יג מידות ועוד) שובצו בתפילותינו.

וַיֹּאמֶר ה' אֶל מֹשֶׁה רְאִיתִי אֶת הָעַם הַזֶּה וְהִנֵּה עִם קִשָּׁה עֹרְף הוּא. וְעַתָּה הִנֵּיחָה לִי וַיִּחַר אַפִּי בָהֶם וְאָכַלְם וְאַעֲשֶׂה אוֹתָךְ לְגוֹי גָדוֹל. וַיַּחַל מֹשֶׁה אֶת פְּנֵי ה' א-לֵהֵיו וַיֹּאמֶר לָמָּה ה' יַחַרְהֵ אֶפְדָּ בְעַמֶּךָ אֲשֶׁר הוֹצֵאתָ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם בְּכַח גְּדוֹל וּבְיָד חֲזָקָה. לָמָּה יֹאמְרוּ מִצְרַיִם לֵאמֹר בְּרָעָה הוֹצִיאָם לְהָרֹג אֹתָם בְּהָרִים וּלְכַלֵּתָם מֵעַל פְּנֵי הָאָדָמָה שׁוֹב מִחֲרוֹן אֶפְדָּ וְהִנָּחִים עַל הָרָעָה לְעַמֶּךָ. זָכַר לְאַבְרָהָם לְיִצְחָק וּלְיִשְׂרָאֵל עֲבָדֶיךָ אֲשֶׁר נִשְׁבַּעְתָּ לָהֶם בְּךָ וַתִּדְבַּר אֱלֹהִים אֲרָבָה אֶת זַרְעֲכֶם כְּכֹכְבֵי הַשָּׁמַיִם וְכָל הָאֶרֶץ הַזֹּאת אֲשֶׁר אָמַרְתִּי אֲתָנוּ לְזַרְעֲכֶם וְנִחַלְוּ לְעַלְמִים. וַיִּנָּחֵם ה' עַל הָרָעָה אֲשֶׁר דִּבַּר לַעֲשׂוֹת לְעַמּוֹ. (שמות לב, ט-יד)

הצעה מפתה מציע הקב"ה למשה רבנו. העם קשה עורף, מבכר את העגל על פני התורה. את המוחשי והקונקרטי על פני הנצחי. **וְעַתָּה הִנֵּיחָה לִי וַיִּחַר אַפִּי בָהֶם וְאָכַלְם וְאַעֲשֶׂה אוֹתָךְ לְגוֹי גָדוֹל** (שם, שם). העם המתלונן פעם אחר פעם, ישלם את המחיר ויעלם, ובמקומו יקום עם חדש מובחר, מצאצאי משה רבנו. נבחרת מעולה שתהא ראויה לתואר עם סגולה. כיצד מגיב משה? הוא אינו קופץ על ההצעה אלא מגיש אולטימטום לקב"ה. **וְעַתָּה אִם תִּשָּׂא חַטָּאתָם וְאִם אֵין מַחְנֵי נָא מִסַּפְרְךָ אֲשֶׁר כָּתַבְתָּ (לב, לב).** ובתיאור האירוע בספר דברים כתוב: **הָרַף מִמְּנֵי וְאַשְׁמִידֵם וְאַמְחָה אֶת שְׁמֵם מִתַּחַת הַשָּׁמַיִם וְאַעֲשֶׂה אוֹתָךְ לְגוֹי עַצוּם וְרַב מִמֶּנּוּ (ט, יד).**

הגמרא בברכות (לב עמוד א) רואה במילים אלו את נקודת המפנה של משה: וידבר ה' אל משה לך רד, מאי לך רד? אמר רבי אלעזר, אמר לו הקדוש ברוך הוא למשה: משה, רד מגדולתך! כלום נתתי לך גדולה אלא בשביל ישראל, ועכשיו ישראל חטאו - אתה למה לי? מיד תשש כחו של משה ולא היה לו כח לדבר. וכיון שאמר: **הָרַף מִמְּנֵי וְאַשְׁמִידֵם**, אמר משה: **דָּבַר זֶה תְּלוּי בִי** - מיד עמד ונתחזק בתפלה ובקש רחמים. משל, למלך שכעס על בנו והיה מכהו מכה גדולה, והיה אוהבו יושב לפניו ומתירא לומר לו דבר. אמר המלך: אלמלא אוהבי זה שיושב לפני הרגתיך! אמר: דבר זה תלוי בי - מיד עמד והצילו.

וְעֵתָה הִנִּיחָה לִי וַיַּחַר אִפִּי בָהֶם וְאָכְלָם וְאָעֲשָׂה אוֹתָךְ לַגּוֹי גָּדוֹל (לב, י) וגו' - אמר רבי אבהו: אלמלא מקרא כתוב אי אפשר לאומר; מלמד, שתפסו משה להקדוש ברוך הוא כאדם שהוא תופס את חבירו בבגדו, ואמר לפניו: **רְבוּנוּ שֶׁל עוֹלָם, אֵין אֲנִי מְנִיחַךְ עַד שֶׁתִּמְחוֹל וְתִסְלַח לָהֶם.** המאמץ הגדול של משה רבינו לגרום לקב"ה לרחם על עמו מביא את הרוקח, רבי אלעזר מגרמיזה (וורמס) לפירוש מפתיע לתפילה **וְהוּא רַחוּם יִכַּפֵּר עוֹן... .. וְהִרְבָּה לְהִשִּׁיב אָפוֹ:** "יש מפרשים על משה, והוא משה רחום, אף כי משה חרה אפו שנאמר ובעיני משה רע... וכן כשאמר להן **וְעֵתָה הִנִּיחָה לִי וַיַּחַר אִפִּי בָהֶם וְאָכְלָם וגו',** אעשה אותך לגוי גדול, ואע"פ שאמר לו ואעשה אותך לגוי והוא משה רחום יכפר, ואומר ואם אין מחיני נא. וכן כשהראה לו שעתידין ללקות על השליו, אמר אם ככה את עושה לי הורגני הרג... וכן הוא אומר לולא משה בחירו עמד בפרץ לפניו להשיב חמתו מהשחית, הרי מוכיח והוא רחום על משה אמר, והרבה תחנונים להשיב אפו של הקב"ה.

השבח "וְהוּא רַחוּם יִכַּפֵּר עוֹן וְלֹא יִשְׁחִית וְהִרְבָּה לְהִשִּׁיב אָפוֹ על אף היותו הקדמה לבקשה מבורא עולם: "ה' הוֹשִׁיעָה הַמֶּלֶךְ יַעֲנֵנוּ בְיוֹם קְרָאֵנוּ" (תהלים כז, א) אינו רק שבח לקב"ה אלא אזכור של מסירות הנפש של משה רבינו על מנת לעורר רחמי שמים.

למרות השוני העצום בין משה רבינו לבין העם, הוא קושר את גורלו ושליחותו בעם ישראל. משה מודע לקשיים ולחטאים שעשו, הוא יודע להוכיח ולהעניש, אבל בשעת מבחן עומד לצידם ומתדיין עם ריבונו של עולם על המשכיות העם הזה על כל מורכבויותיו. זוהי מסירות נפשו של משה רבנו כמובא במדרש תנחומא (בובר, שופטים, סימן ד). וזה אחד משלשה דברים שמסר משה נפשו עליהם ונקראים על שמו: **נתן נפשו על התורה**, שנאמר ויהי שם [וגו'] ארבעים יום וארבעים לילה (שמות לד: כח), ונקראת על שמו, שנאמר זכרו תורת משה עבדי (מלאכי ג, כב). **נתן נפשו על ישראל**, שנאמר ואם אין מחני נא (שמות לב: לב), ומניין שנקראו על שמו, שנאמר כי שחת עמך (שמות ל"ב: ז). **נתן נפשו על הדיינים**, שנאמר ויך את המצרי [וגו'] ויאמר לרשע למה תכה רעך (שמות ב, יב-יג), לפיכך נקרא מסיו על שמו, שנאמר שופטים ושוטרים תתן לך בכל שעריך.

מנהיג נמדד ביכולת שלו להיות עם עמו, גם בשעות קשות, גם שישנם חילוקי דעות, פערי אמונה, תפיסות עולם שונות. כדברי רש"י: "שמשה הוא ישראל וישראל הם משה, לומר לך שנשיא הדור הוא ככל הדור, כי הנשיא הוא הכל". (במדבר כא, כא)

הרבנית אריאלה ביגמן חברת קיבוץ מעלה גלבוע. מורה בפנסיה. בוגרת תכנית הלכה לנשים על מדרשת עין הנציב וישיבת מעלה גלבוע.

כדי לקבל את הדף כל שבוע בדואר אלקטרוני, יש להירשם בקישור: <https://forms.gle/bzbZhmBafTeQLY3k6> תגובות למאמרים וכן הצעות לכתוב מאמרים, יש לשלוח אל: amudim@kdati.org.il